

Politicorvm Libri Decem

Contzen, Adam

Colonia, [1621]

Cap. XXVII. Alij in militia Magistratus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95437](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95437)

CAPUT XXVII.

Alia militia Magistratus.

Duces mili-
tia in omni
Repub.

§. 1. **A** pud vetustissimos Orientis populos erat
proxima regibus dignitas Magistrum militum,
qualis est Genes. 26. qui in paruulis regnis erant, &
præfectorio, & castrorum magistratus. Habe-
bat & Assyrius Holofernem militiæ ducem; Ioab
erat super exercitum David, qui & plurimos duces
habuit, vnum in singulis tribubus. Ordinata enim
semper in omni Republica fuit militia. Eosdem enim
sumptus facit exercitus ordinatus, & inordinatus,
imo his maiores, ordinatio autem in magistratu, eo-
rumque officijs cernebatur. Apud Romanos sub Im-
peratoribus, ut magistratus ciuiles, ita quoque mili-
tares paulatim mutati sunt.

Ameralius,
vel Admini-
ralius.

Præfectus
legionum.
Iudex le-
gionis.

Præfectus
castrorum.

Stratope-
darches.

Præfectus
fabrorum.
Magister
militum.

Drunga-
rius.

Ameralius ἀμεράλιος ἡγεῖται, inquit Codinus, &
ἐὼς πάντες imperat toti classi. Hæcæriarches magnus
transfugis suscipiendis præest. Præfectus legionum
fere officium habuit, quod olim legati, Vegetius
lib. 2. cap. 9. Proprius autem iudex erat præfectus legionis,
habens comitiuum primi ordinis dignitatem, qui absente le-
gato, tanquam vicarius ipsius potestatem maximam reti-
nebat. Tribuni vel centuriones, caterique milites, eius præce-
pta seruabant. Vigiliarum siue prosecutionis tessera ab eodem
perebatur. Si miles crimen aliquod admisisset, auctoritate
præfecti legionis deputabatur à tribuno ad poenam. Arma
omnium militum, item equi, vestes & annona, ad curam
ipsius pertinebant. Discipline ius & seueritas, exercitatio,
non solum peditum, sed etiam equitum legionariorum, præce-
pto eius quotidie curabatur. Ipse autem custos diligens & so-
brius legionem sibi creditam assiduè operibus ad omnem de-
uotionem, ad omnem formabat industriam: sciens ad præfecti
laudem subiectorum redundare virtutem.

Præfectus castrorum deinde additus est, de quo
Vegetius libr. 2. cap. 10. Erat etiam castrorum præfectus,
licet inferior dignitate, occupatus tamen non mediocribus
causis: ad quem castrorum positio, valli & fossæ destinatio
pertinebat. Tabernacula vel castra militum, cum impedimen-
ti omnibus, nutu ipsius curabantur. Præterea agri contuber-
nales & medici, à quibus curabantur, expensæ etiam ad eius
industriam pertinebant. Vehicula, sagmaria, nec non et-
iam ferramenta, quibus materies secatur vel ceditur, qui-
bus aperiuntur fossæ, contextitur vallum aqueductus. Item
ligna vel stramina, arietes, onagri, balistæ, cateraque
genera tormentorum, ne deessent aliquando, procurabat.
Is post longam probatamque militiam peritissimus o-
mnium legebatur: ut rectè doceret alios, quod ipse cum laude
fecisset.

Tacit. an. 1. Maior erat eorum, quam Tribunorum
dignitas. Stratopedarches magnus vniuerso exerci-
tui præfuit, ut cibum instrumentaque curaret. Can-
taeus l. 1. c. 17. Stratopedarches τὸν μονοκαβάλλον qui
illis præerat qui vno equo merebant.

Stratopedarches Murtatorum, qui iaculatoribus
stationarijs. Stratopedarches τὸν δεξιὸν qui hastatis;
Stratopedarches τὸν τζαγγετῶν qui sagittarijs præ-
erat.

Præfectus fabrorum, omnes fabros, arma, vehi-
cula, cunicularios aliosque habuit.

§. 2. Magna dignitas erat Magistrorum militum,
quorum in oriente erant quinque. Qui & Magistri
armorum; in Occidente duo erant, aliquando vnus.

In classe Drungarius soli duci parebat, Comitibus,
amiralis, Protocomiti, & inferioris notæ Drun-
garijs imperabat.

Equitum magistratus olim dicti τέμναρχοι,
Leon. Const. 3. §. 43. qui & μετερχες, & ἐπαλινάτας ap-
pellat.

Delectibus agendis aliquando creati triumuiui,
L. 25 id bello punico secundo, cum magna esset mili-
tum inopia.

§. 3. Primpili erant alij, quorum magna erat di-
gnitas, annonam exhibebant, Dionys. l. 9.

Comites rei militaris ducibus prouinciarum æ-
quati sunt. c. 12. de comitibus rei militaris.

Plures illierant, interdum pediti, interdum equi-
tum turmæ præerant. Quidam magistris militum
pares erant.

Comites scholarum, excubitorumque ad palatina
officia pertinebant.

§. 4. Duces dicti limitum præfecti, & militum.
Ex his Crispus ducatus & imperia ludebat, quocir-
ca eum Nero in mare mergendum curauit.

Ducibus & Comitibus postea maiores habiti sunt
Drungarij. Est autem Δρύνγος τὸν ἐκ τριῶν μοιρῶν συγ-
κεῖμενον ἄδρασμα. Ex tribus Marij seu partibus cæcis. Mac-
ros autem seu μοῖρα tres Drungos continebat ali-
quando. Nam variant nomina.

Multa horum mentio est apud Mauricium, & Co-
dinum. Diaconus l. 23. Drungarium vigiliæ nomi-
nat.

Præpositus Labari, vel λαβάρων dicebantur, qui il-
lud ferebant per vices, quinquaginta erant, Euseb. l. 2. de vita Constantin. Clarissimi erant, & confu-
laribus pares. Diac. l. 11.

Præpositi sub Tribunis erant, & certo militum
numero præerant, Suet. in Othone.

Tribuni quoque prouinciarum erant, Cassiod. l. 1. Tribuni
12. c. 3. 4. Tribuni Maritumorum. Tribuni cohortum
prætorianarum.

Aphoplisæ homines priuatos exarmabant, ne
cædes facerent, eos sustulit Iustinianus Nouel. 15. No-
stri rubram virgam appellant. Magistratus post bella
arcendis latrunculis necessarius.

Latrunculares iidem dici solent. His similes Ire-
narchæ, qui cædes inhibebant.

Metatores, & Menfores locum castris idoneum
capiebant.

Audax Hesperids veniam metator in agros.

Iudex castrorum ἡγὼς ποσειδάων, deinde dictus est,
inter milites iudicabat, quod olim Tribuni faciebant.

Campidoctores ἐπαλιδισκαλοῖ, singulis in legio-
nibus erant: in gestis Thebæorum.

§. 5. Inter milites, an inter Magistratus militares
censendi sunt euocati, incertum videri posset, sed di-
gnitate centurionibus pares, statu priuati erant. Mili-
tes erant ex omni genere præstantissimi, qui stipen-
dia absoluebant, sed in gratiam patriæ, aut ducum
sponte militabant. Ita Dionys. Erat in his, inquit, L. Sic-
cius, qui cohortem ducebat virorum octingentorum, qui iam
supra ætatem militarem erant, nec in militia leges cadebant
(vti nec ipse Siccus) honorantes tamen virum, & beneficijs
pluribus ab eo affecti, euntem ad bellum noluerunt deferere.
Atque erat hac manus exercitus totius, siue prælitorum peritiæ,
siue in periculo constantiæ, longe princeps.

Etiā ex socijs sumebantur, & magno numero.
Quinctius tria millia collegit, & vocat Plutar-
chus σύμμαχα, mucronem aciei. Hac parte valebant
illi, qui beneficiarios multos habebant. Octa-
uianus ex Campanis patris sui beneficiarijs dena
millia collegit, ut Appianus. Hos ut corporis custo-
des sub vno vexillo habuit. Tacitus vocat vexillum
veteranorum.

Immunes operum erant, nisi propulsandi hostis;
multi spe ordinum ducendorum nomina dabant.
Cæsar l. 1. ciuili belli. Eos centurionibus æquare vi-
detur, pollicetur quaternam in singulos iugera, pro ra-
tâ parte centurionibus, Euocatisque.

Dio in Augusto, ait Eos ἐπαλιδες φέρειν, ὅς περ διέκων
τόνταρχοι, ferre vires ut centuriones.

§. 6.

§. 6. Corrupta Republica omnia pene officia militaria in dedecus & questum abierunt. Itaque virtutis nulla ratio habita, sed pecunie & vitiorum.

Quæ enim fuerit in castris disciplina, quæ ratio delectus demonstrat Tacitus libr. 4. histor. Iussu Virellii, Bataurorum iuuentus ad delectum vocabatur: quem suapte natura grauem, onerabant ministri auaritia ac luxu, senes aut inualidos conquirendo, quos pretio dimitterent. rursus impuberes sed forma conspicui (& est plerisque procera pueritia) ad stuprum trahebantur. Hinc inuidia, & compositi seditionis auctores, perpulere ut delectum abuenerent. Ciuium primores gentes, & promptissimos vulgi, specie epularum, sacrum in nemus vocatos, ubi nocte ac latitia incaluisse videt, à laude gloriaque gentis orsus, iniurias & raptus, & cetera seruitii mala enumerat. Neque enim societatem ut olim, sed tanquam mancipia haberi. Quando legatum graui quidem comitatu & superbo cum imperio, venire. tradi se prefectis centurionibusque. quos ubi spoliis & sanguine expleuerint, mutari, exquirique novos sinus, & varia prædandi vocabula. Instare delectum, quo liberi à parentibus, fratres à fratribus, velut supremum diuidantur. Nunquam magis afflictam rem Romanam, nec aliud in hibernis quam prædam & senes. attollerent tantum oculos, & inania legionum nomina nepauscerent. esse sibi robur perditum equitumque; consanguineos Germanos; Gallias idem cupientes: ne Romanis quidem ingratum id bellum, cuius ambigam fortunam Vespasiano imputaturos: victoria rationem non reddi. Magno cum æsensu auditus, barbaro ritu, & patriis execrationibus, vniuersos adigit.

CAPVT XXVIII.

*Militem internum præstare externo:
nec tamen negligendum ex-
ternum.*

Hæc bella
fere ex cir-
cumstantiis
pendent.

Vita militis
externi.

§. 1. Difficillima non modo tractatu res, sed etiam ipso usu. Auctores quidem video in diuersum ire; quidam omnino suadent *ut* *ut* peregrinum militem; alij domesticum; Principes nunc hos nunc illos sequuntur.

Contra externum militem hæc fere dicuntur.

Primo. Infidos esse, & maiore ex diuerso mercede ius fasque exuere.

Secundo non parere, non iuberi, non regi, idque propinquo discrimine.

Tertio, sine pudore fugere, non fide, non affectu, in principem, aut patriam teneri, mercenarius enim est.

Quarto. Causam non habere, cur alienæ dominationi sanguinem commodent. Epaminondas suos hortabatur, ut in Lacones ferrentur, aliorum his cæsis, nullam fore constantiam.

Quinto. Regionem cui veniunt auxilio externam arbitrari, ideoque cum possunt, eam populari, cui defendendæ conducti sunt.

Sexto. Neque facile vtendum milite externo subsidario, cum enim ab alio stipendia accipiant, non fore fideles illi, pro quo periclitantur, sed à quo aluntur.

Septimo. Qui bella alieno auxilio gerit, est in manu illius à quo adiuuatur. Auxiliares Gothi orientem prædati sunt, occidentem inuasit. Saxones victis Pictis, & Scotis Britannias tenuerunt.

Octauo. Mercenarius miles est inutilis, quia propter exiguum stipendium non exponit vitam. Deinde vel fortis est vel ignauus; si fortis timendus; si ignauus, est proditor. Denique domestico

quod dederis, in regno manet, quod extero, vicinos efficit fortiores.

§. 2. Mihi tamen multa hoc in genere consideranda sunt, & interdum exteri milites domesticis præponendi; neque hic semper quærendum, quid optimum sit absolute, sed quid fieri possit, quidque sit consideratis circumstantiis amplectendum.

§. 3. Itaque optandum quidem est, ut quemadmodum in Republica Romana tempore Romuli, aliorumque Regum omnes ciues milites erant, ita quoque in regnis & urbibus cura belli cum pacis artibus misceatur, ut semper parati sint omnes ciues ad sustinendum, inferendumque bellum; eo finito contenti triumpho ad ciuiles artes reuertantur. Sic Attilius Regulus à Senatu petit, ut sibi prædix curandis domum redire liceret, quod à colonis negligentius habita essent; alique militum Romanorum cupidissime arma deposuerunt.

Verum eam Rempubliam stabilem esse non putato; quia nulla in hunc usque diem talis apparuit; quæ longo tempore perduraret. Nam Roma quoque cum essent multa ciuium millia, pauci tamen qui in bella scriberentur, fuerunt: quid enim binæ, aut quaternæ legiones ad ducenta, aut trecenta ciuium millia?

§. 4. Qui ampla, & diuersarum nationum regna possident, non modo ex subditis militem cogere, verum ex alijs quoque gentibus conducere possunt. Nam quod hodie in plerisque regnis fieri videmus, causa non est, cur reprehendamus, nisi euidens ratio aliud persuadeat: nec enim probamus, quod Machiavelles putat, nullum regnum, nullam Rempubliam rei bellicæ habere legitimum ordinem aut periciam. Cum igitur imperatori Romano bellum est in Turcas non modo Pannonico & Germano, sed Italo quoque & Franco milite utitur, id ad victoriam mirifice conducere arbitratus ex quaque gente bellicosos in castris exercere. Quin etiam institutum Romanorum fuit, qui ex omnibus prouincijs delectum agebant, sociorum etiam regum auxilia perpetua habuerunt. Raro autem ab illis tumultum sunt orta initia, sed si quid fuit aduersi à legionarijs incepit.

Auxilia omnino rejicit Machiavelles in principio capit. 12. Quia non sit in illis beneuolentia, magno constant, principem euertunt. Carthaginenses fere ab auxilijs oppressi sunt; post bellum Punicum primum, alios adiungit. Philippus Macedo à Thebanis post Epaminonda mortem creatus imperator, parta ex hostibus victoria eorum libertatem sustulit. Mediolanenses, mortuo Philippo principe decreuerunt stipendium contra Venetos Francisco Sfortia, qui ad Caruagium deuictis hostibus adiunxit se illis, ut Mediolanenses suos dominos opprimeret. Eius pater Sfortia cum Ioan. Neapolitanorum regine stipendia mereret, repente illam inermem deseruit, sic ut ne regnum amitteret, in Aragoniorum regis sinum coacta fuerit sese conicere. Si quis obiciat, Venetorum atque Florentinorum imperiū huius armis retroactis Imperatoribus fuisse propugnatum, nec illud eorum præfecti in suam potestatem redegerint: respondeo Florentinos suam quandam fortunam in ea re fautricem habuisse. Quandoquidem ex eorum ductoribus qui strenui essent, & à quibus sibi metuendum fuisset, nonnulli aduersis præliis sunt vsi, nonnullis fuit repugnatum, reliquos ambitio alio deuoluerat: qui infeliciter bellum administravit, is fuit Ioan. Acutibus: cuius fides amicta victoria, cognosci non potuit: at nemo non fatebitur si victoriā reportasset, Florentinorum rem suo arbitratu fuisse administraturum. Sfortia perpetuo Brachiani sunt aduersati mutuo sese obseruantes. Franciscum ambitio totum in Galliam Cisalpinam pertraxit: Brachius vero contra sacerdotum Rempubl. atque Neapolitanorum regnum se conuertit.

Verum ad id accedamus, quod nuper contigit. Imperium

V V V 2 belli

Optandum
omnes esse
fortes in
Rep. sed non
sperandum.

Potentes
Monarchæ
varius ex
gentibus
militem
scribunt.

Romanorum
auxilia ra-
to tumultuata.